

Veronica Andrén

Rebecca Hymnelius

Primärproduktionens roll i det civila försvaret

Syfte

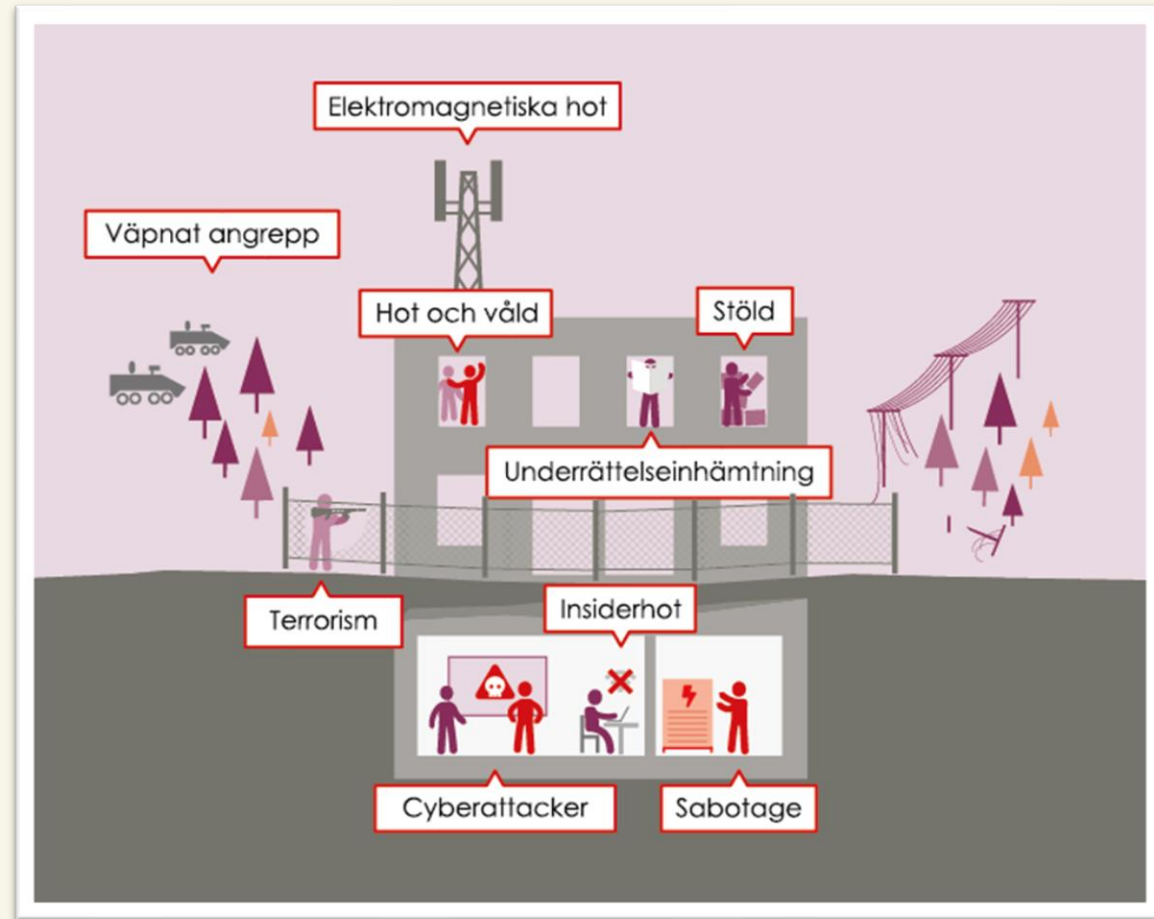
- Ge en övergripande bild av livsmedelsberedskap som ramar in vad övriga kommer att prata om.
- Visa hur hotbilden har förändrats och vad vi dimensionerar för i vårt arbete framåt.

Agenda

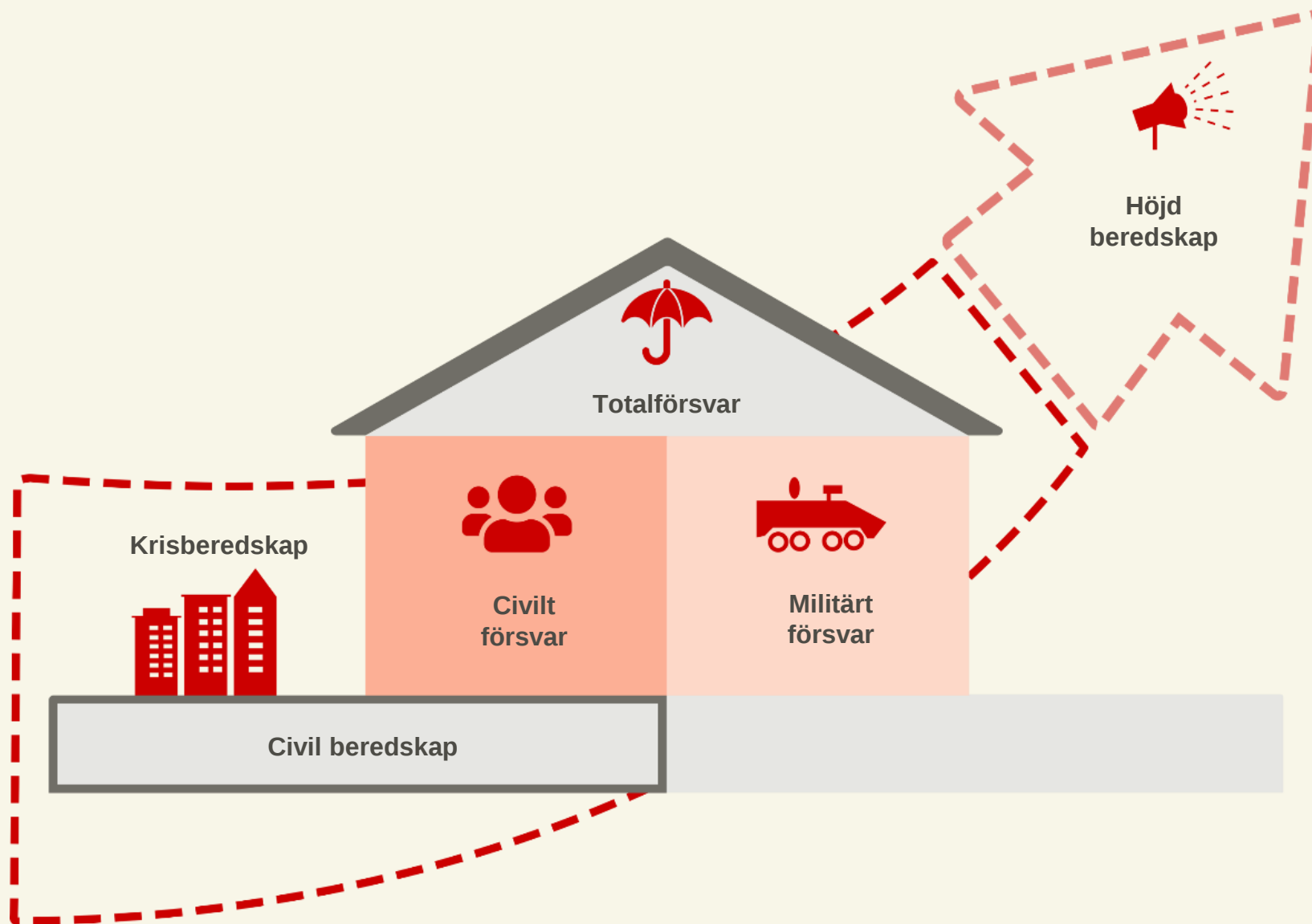
- Sveriges beredskapsstruktur
- Livsmedelsberedskap
- Totalförsvarsplikt
- Scenarioövning- vilken hotbild står vi inför?

Sveriges beredskapsstruktur

Hotbilden har förändrats

**Läget är mycket allvarligt och
vi måste öka takten.**

Höjd beredskap

För att stärka landets försvarsförmåga kan beredskapen höjas. Det finns två nivåer:

- Skärpt beredskap eller
- Högsta beredskap

Det är regeringen som beslutar om höjd beredskap

Beredskapsstrukturen

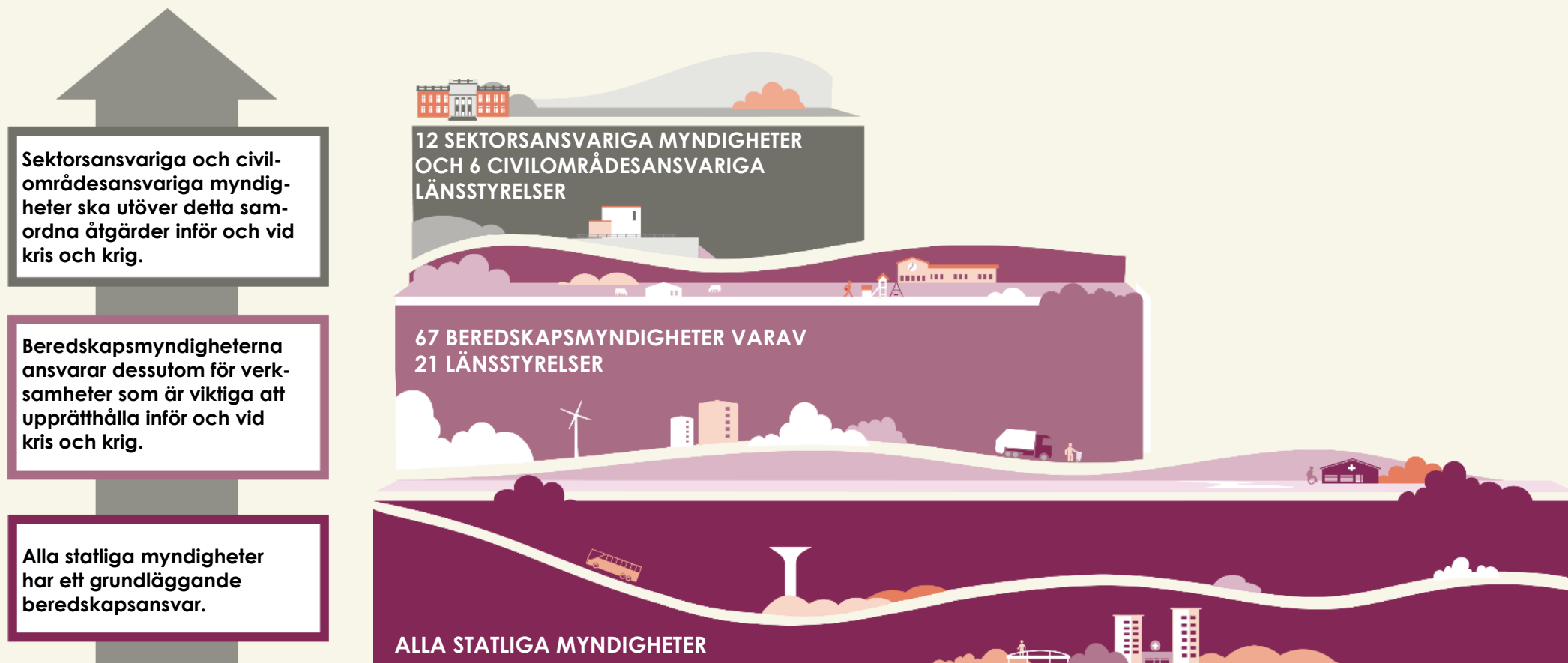
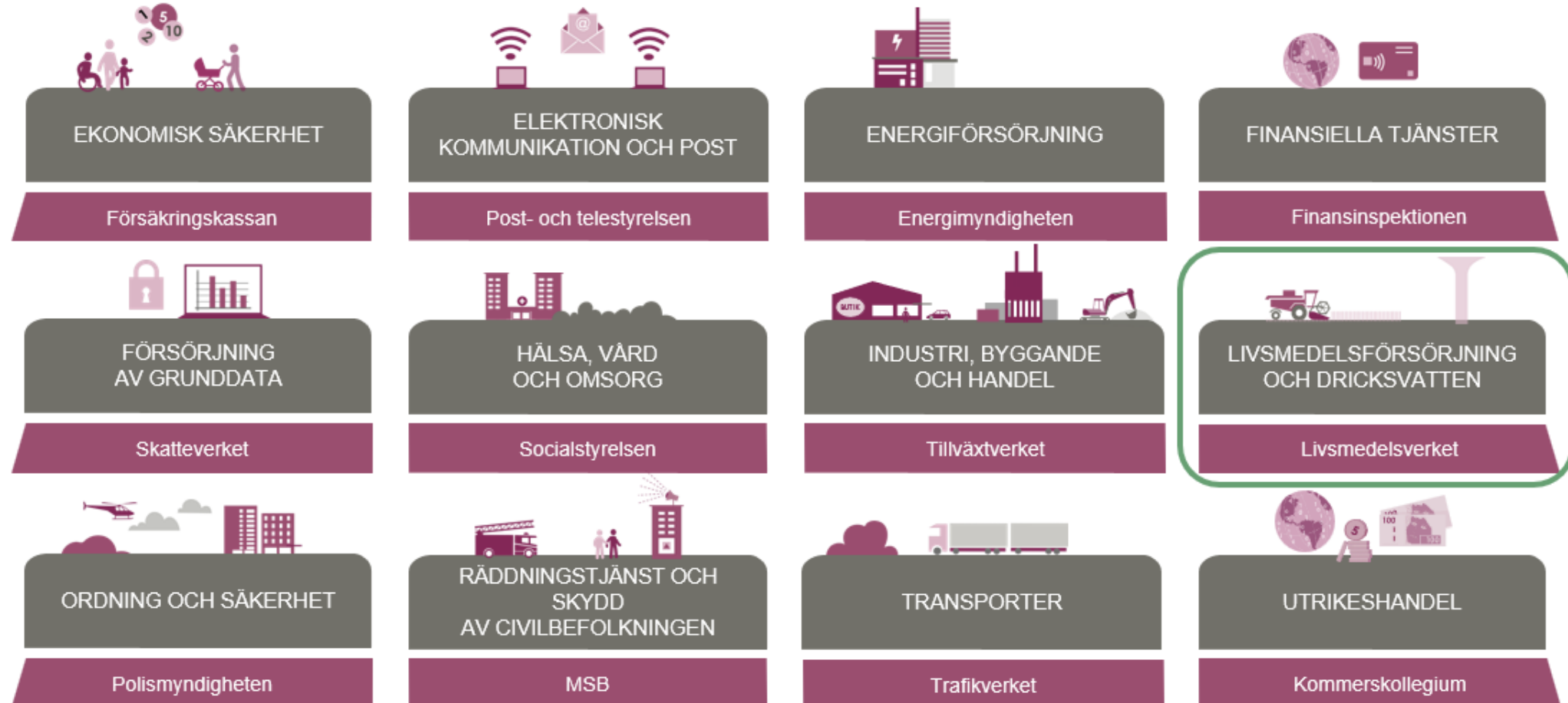

Illustration: MSB

12 beredskapssektorer

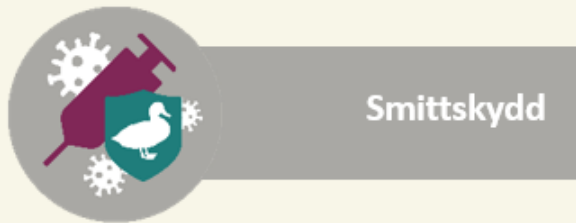
Sektorsansvarig myndighet har i uppgift att leda arbetet med att samordna åtgärder, driva på och stödja arbetet inom sektorn, verka för samverkan och samordning med andra aktörer.

Primärproduktionen tillhör:

Illustration: MSB

Viktiga samhällsfunktioner inom beredskapssektorn livsmedelsförsörjning och dricksvatten

Livsmedelsberedskap

Alla ska ha tillräckligt med vatten att dricka och mat att äta. Även i kris – och krig.

Det är målet med Sveriges livsmedelsberedskap

- *Hela livsmedelskedjan måste fungera under kris och krig*
- *Företagen behöver vara robusta för att produktionen ska kunna fortsätta under ett krig*

A white and blue semi-truck is driving on a highway at dusk. The truck has a white cab with blue accents and a yellow trailer. The background shows a blurred landscape with trees and a guardrail. The text "Vi är beroende av andra och varandra" is overlaid on the right side of the image.

**Vi är
beroende
av andra och
varandra**

Sårbarheter och beroenden i livsmedelskedjan

Energi

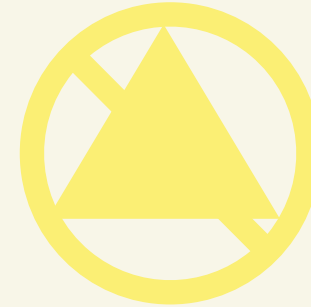
Vatten

Personal

Transporter

Kritiska
insatsvaror

Betalningssystem

Insatser för en robustare primärproduktion

- Rådgivning
- Investeringsstöd
- Statliga omsättningslager

”Vi bygger medans vi går”.

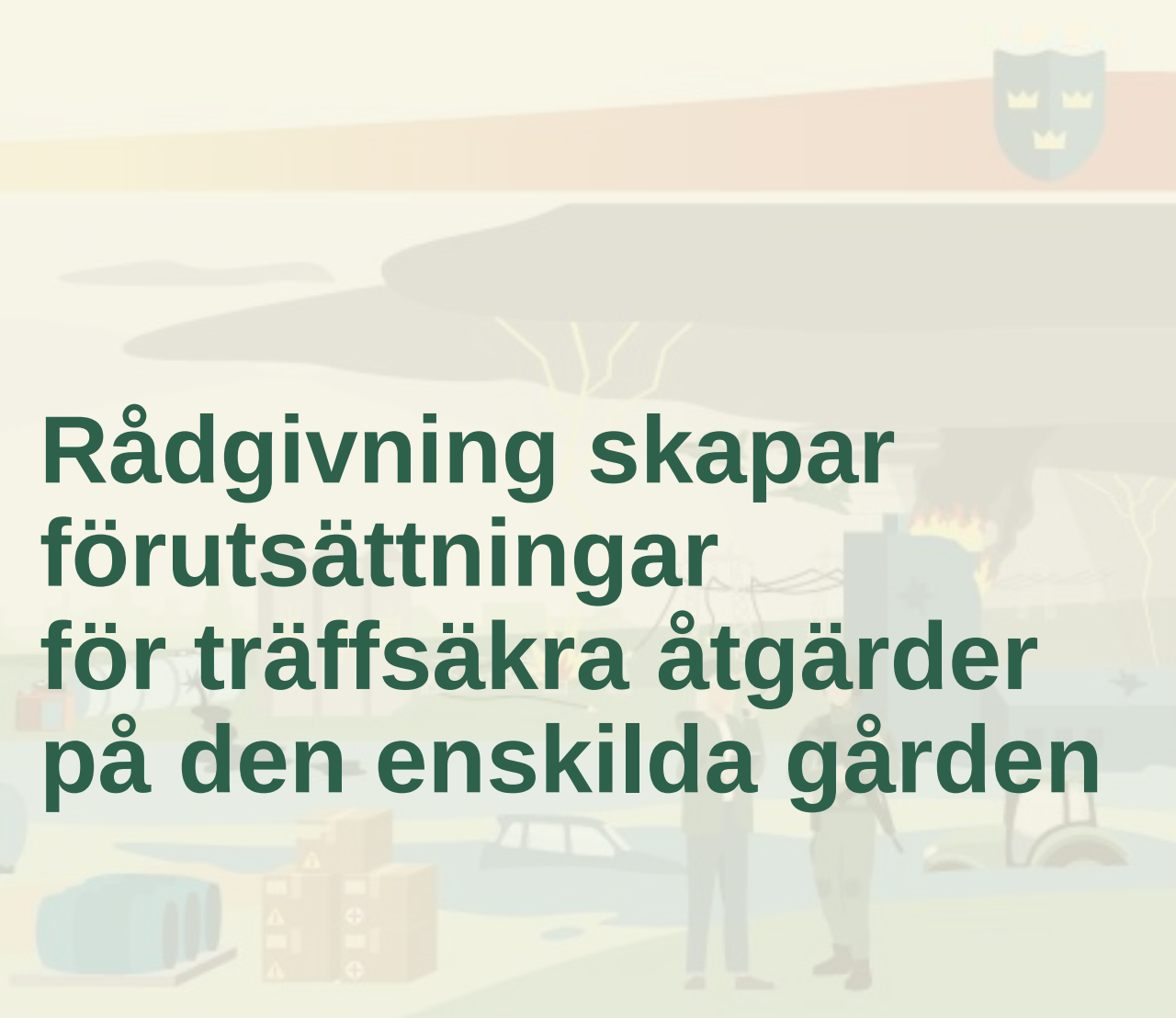
Det gäller även rådgivningen.

Beredskapslager av spannmål och insatsvaror

**Rådgivning skapar
förutsättningar
för träffsäkra åtgärder
på den enskilda gården**

Totalförsvarsplikten

Lagen om totalförsvarsplikt

Värnplikt- det militära

Civilplikt- *gäller utpekade verksamheter* och ska bidra till att säkerställa att viktiga delar av samhället fungerar vid höjd beredskap och krig

Allmän tjänsteplikt- *aktiveras först vid höjd beredskap* och innebär att alla mellan 16 och 70 år kan få tjänstgöra inom verksamheter som måste fungera under krigsfara och krig.

Jordbruksverkets roll:

Myndigheten ska ha
egen förmåga att

Verka för att andra
aktörer och företag ska
ha förmåga att

- motstå hot och risker
- förebygga sårbarheter
- hantera fredstida
krissituationer
- genomföra uppgifter vid
höjd beredskap

Primärproduktionens roll

- Det finns det i dagsläget ingen plikt som säger att primärproducenten är skyldig att fortsätta produktionen vid höjd beredskap och krig
- Men enligt totalförsvarsplikten ska alla individer (även inom företagen) bidra till totalförsvaret där de kan bidra mest
- Därför är det viktigt att företagen i primärproduktionen planerar hur deras produktion kan fortsätta i händelse av ett krig.

**Anställda inom
primärproduktionen ska fortsätta
gå till jobbet som vanligt – även
under ett krig.**

Scenarioövning

Vilken hotbild står vi inför?

Under en längre tid har olika angreppen mot Sverige och Norden ökat. Det har primärt handlat om **sabotage och cyberangrepp** som riktar sig främst mot samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur såsom drivmedelslager, el-distribution, hamnar och vattenförsörjning.

Ingen utpekad angripare är identifierad och syftet med angreppen bedöms vara att försvåra och fördröja beslutsfattande, försämra lägesuppfattning, utmatta och kraftsplittra resurser samt minska allmänhetens förtroende för myndigheter och rikets ledning.

Påverkan på livsmedelsförsörjningen är omedelbar och flertalet **insatsvaror** såsom drivmedel och konstgödsel blir snabbt bristvaror. **Elförsörjningen är instabil** vilket innebär att kritisk infrastruktur prioriteras före mindre prioriterade företag. Flertalet lantbrukare tvingas köra reservkraftaggregat.

Med tiden ökar **cyberangreppen** och riktar sig nu mot myndigheters kommunikationskanaler och webb-sidor och kritiska tjänster såsom 1177 och bank-ID vilket har inneburit svårigheter att söka vård och utföra finansiella tjänster. Detta påverkar försvarsviljan negativt och allmänheten vet inte vem de kan lita på.

Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets webbsidor har infiltrerats och under ett antal timmar spreds falsk information om att bönder uppmanades att kassera mjölk då mejerierna inte kunde ta emot den.

VA bolaget som försörjer delar av Skåne har utsatts för ett sabotage där en vattentäkt förgiftats med en ännu okänd substans. Flertalet lantbrukare har rapporterat att djurbesättningar uppvisar **tecken på förgiftning**.

Mobiltelefonnätet är relativt stabilt även om det i perioder kan vara **svårt att komma ut på nätet**. Rakel fungerar utan några kännbara problem. SOS alarm har rapporterat störningar som inneburit problem med att nå tjänsten.

Som en del i ett militärt stöd till Finland etableras ledningsfunktion och basområde i Sverige. Sverige tillhandahåller värdlandsstöd i form av logistiktjänster (livsmedel, drivmedel, sjukvård) och logistikflöden och transporter genomförs på väg och järnväg som **begränsar framkomlighet** på bland annat E4, E20 och E14 och försenar transporter.

Eskalering

En känd angripare genomför angrepp mot svenska stridskrafter och kritisk infrastruktur såsom drivmedelslager, el-distribution, hamnar och logistik-hubbar i syfte påverka svensk opinion och därmed skada svenska intressen och militär förmåga. Regionerna Östersund, Sundsvall, Stockholm, Gotland, Oskarshamn och Kalmar är särskilt hårt drabbade. Civila drabbas i stor omfattning.

Sverige har sedan tre veckor befunnit sig i högsta beredskap och det militära försvaret har mobiliserat. Då högsta beredskap råder har fullmaktslagarna aktiverats. De i anspråkstagna fordon har lämnats till försvarsmakten. Eftersom krigsplacerade inkallats så har det skapat en del oväntade brister avseende kompetens på en del myndigheter, kommuner, företag och producenter.

Oskarshamns kärnkraftverk har gått ner på minimal produktion då el distributionen i regionen är hårt drabbad. Insatsvaror och diverse förnödenheter har svårt att distribueras på grund av brist på drivmedel. Primär- och livsmedelsproduktionen påverkas negativt av störningar i leveranser, el- och drivmedelsbortfall och personal som inte kommer till arbetet. Nödvändiga transporter av bland annat mjölk, spannmål och foderprodukter uteblir eller blir kraftigt försenade.

Matbutiker har svårt att erbjuda matvaror då transporter uteblir och el-bortfall påverkar möjligheten till att hålla kylvaror. Det förekommer även plundring och förstörelse på sina håll.

Diskussionsfrågor

Bikupor- prata med grannen.

- Vilka kommer vara de största utmaningarna under det här scenariot?
- Vilka aktörer kommer vi behöva samverka med, och vilka är viktiga samverkanspartners?
- Vilka skillnader på hantering tror du finns beroende på om det är en naturlig kris eller ett antagonistiskt hot?